

לה מנוחה, והיא נרחפת לקלקל ולהשחית גם שם, להביא גם לפינת זו את מה שנחשב בעיניה לקדמה ולהרבות, לאישר ולהצלה. ארס הידק הגאווה מתפשט וחודר עד שמשחלט על כל החיים ומטביע בהם וכלל סדיניהם את היצרים היותר פראיים, המנוגדים לחיים הטבעיים ולעדינותם האצילית. הולכת הגאווה ומשחיתה, ומלווה את מעשיה כבעס נורא.

לכאורה, מהיכן בא הכעס? הלא גאווה זו הטילה ברגליה מור ואפוסמו, ירחות נעימים ועדינים, וכיצד הפך הדבר לכעס נורא הדומה לארסו של נחש כעוס?

מתבארים הדברים במקום אחר בדברי הרב: מתוך התבוננות עמוקה בנפש האדם ובמחלת הגאווה המקנת בו, יוכן הדבר. "זוה בא מותר זעף פנימי, העולה מתוך הדיקניות שבלב, מצד אפסות התוכן הפנימי של החיים, כיון שסרה מהן הקדושה העליונה המעדרת אותם כעונג חי העולמים".

מתבארים הדברים במקום אחר בדברי הרב: "עסוד הכעס בא מצד חסרון היצירה הרוחנית. קיבוץ כמות רוחניים, העומדים לצאת אל הפועל בציוור ובתפארת מובלט" - ציוור רוחני, מחשבתו, רגשי, "רוחקים את הנשמה ומצערם אותה בקצפון פנימי". שאיפות פנימיות אדירות יש בקרב האדם, מכה צלם אלוקים שבקרבו, וקל וחומר בישראל לפי ערך יתרון סגולתם ומעלתם האלוקית העליונה, שאיפות של צמאון להתעלות ליראת ד', לטוב וליושר, להליכה בדרך הצדקות והתמידות. מלאה היא הנשמה בכוחות רוחניים המשחוקקים לצאת אל הפועל, לכסם את החיים ולהעניק למציאות כולה את התוכן האידיאלי הנצחי. אך משעושים אותם מיצירתם הרוחנית, מהופעתם ומפעולתם ותחת זאת כוננים את החיים סביב הכניין היצוני המופרז, במגמה של נשיאת חן ועשיית רושם, מתוקנים או החיים מתוכנם הפנימי והנשמה מתייסרת בחולי נורא. אולם, על אף השנחה העצמית וההתכחשות לחוכן הפנימי, דורשים הכוחות השואפים אל הטוב את הופעתם, "רוחקים - הם - את הנשמה", וכאריה הכלוא בכלוב, הודעם והמשחלת מפני תניקת התפרצות כוחותיו האידיים, אף דחיקה זו מייסרת את הנשמה וממלאה

"אלא פנה אל רהבים"

אותה 'בקצפון פנימי'. עצירת הכוחות הרוחניים הגדולים מייסרת ומדכאת וגורמת להצטברות כעס גדול מאוד; כעס על חסרון החיים הטבעיים, הבריאים, הנותנים לכל כח פנימי את סיפוקו ומוצגו.

"כל מלחמות נגינים, וכל רצח ושוד שבבני אדם, עד כל רוגו שבבעלי חיים, מארס הנחש עד עקיצת קטן שברמשיש, בכונה של חיזוק, בא מצד הכעס הכללי האצור בעולם, שמצד עצור כח היצירה". כך הולך העולם והולכת האנושות מדחי אל דחי, מלידה לירידה, והחוישך מתגבר ומאיים לכלות כל אמנם הסברים רציונליים ופסיכולוגיים לרוב יש להבנת הדע העולמי, אך האמת הפנימית היא 'עצור כח היצירה' שבאדם, מתקן הכוחות האדורים כידי סגנון חיים המנוגד לחלוטין לתכונתם הפנימית.

"וכל מה שהיצירה הרוחנית מתרחבת, כל מה שהפליגים של הדעה הרחבה מסתעפים בעוזו מרוצתם, כל מה שהתורה התגדל ותתאדר" - ותוציא אל הפועל את הצד היותר גדול ועיקרי של מהות החיים וכוחותיהם, "השלוש מתרבה בעולם, ואז [אז] יחזק במעווי יעשה שלום לי, שלום יעשה לי", ולא חתא עוד הצטברות והתגברות של כוחות רעים החפצים להרס ולהשחית. "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי" - מפני מה? - "כי מלאה הארץ דעה את ד'".

עוד כותב הרב: "את הכעס צריכים אנתנו לשנא בכל עומק הייתנו. כעס גדול. אבל מתוך ומושבו, אנתנו צריכים לשנא את הכעס הרחמני, המערבב את הדעה, ופוסל את כל היתרונות הגדולים של האדם, היתדי והיצבורי".

כשוראים אנו איזו כחה או מפלגה מדברת תמיד את דבריה כבעס, הרי לנו סימן, שאין לה דעת, שאין לה תוכן במה למלא את הדיקניות שבה, והיא כועסת על עצמה באמת". הנפש, החשה את החלל הפנימי שבה, כועסת על שאין היא ממלאת את צמאון מילוי הרעת שבה, שהוא עיקר מעיינה האמתית. כאשר האדם - בבחירתו - מונע עצמו מהטובה הנעדרה לו, חש הוא בקרבו אי שביעות רצון מרכזיו וממעשיו ומצטבר בו כעס על עצמו. "אלא שהאיוואיזם בא ומכריח אותה להטיל את הארס של כעסה על